

het

Bossche

nachtplan

Wek de nacht tot leven

**Actieplan voor de gemeente 's-Hertogenbosch, ondernemers, de
Nachtburgemeesters en nachtelijke bezoekers.**

Auteurs: Isa Verputten en Isa IJelaar

Nachtburgemeesters van 's-Hertogenbosch

8 januari 2025

1. Inleiding	5
2. De kracht van de nacht	7
3. Rol van de Nachtburgemeesters	8
4. Hoe doen andere steden het?	9
5. Actieplan	12
6. Tot slot	19
7. Literatuur	20

“In een wereld gericht op het daglicht en de hectiek van het alledaagse leven, is het belangrijk de waarde van de nacht te erkennen. De nacht is niet alleen voor rust en introspectie, het is tegelijkertijd een tijdsinterval van reuring, kansen en communiteit. 's Nachts laten we los wat de dag van ons verwacht, wordt creativiteit geuit, ontstaan ideeën en verleggen we onze grenzen.”

(Nachtburgemeesters Isa Ijpelaar en Isa Verputten)

1. Inleiding

Naar aanleiding van ons onderzoek *'De nacht wacht'*, uitgevoerd in opdracht van de gemeente 's-Hertogenbosch, hebben wij als Nachtburgemeesters dit nachtplan opgesteld. Voor dit onderzoek hebben we gesprekken gevoerd met 36 verschillende Bossche stakeholders. Met stakeholders bedoelen wij nachtelijke ondernemers, de gemeente, lokale initiatieven, bezoekers en onszelf als Nachtburgemeesters. Daarnaast hebben we in samenwerking met de afdeling Onderzoek & Statistiek een maand lang een enquête gehouden. De inzichten uit zowel de interviews als de enquête vormen samen de basis voor dit actieplan, waarin we de kansen en knelpunten van het nachtleven in 's-Hertogenbosch in kaart brengen. Naast het lokale onderzoek hebben we ons verdiept in hoe andere steden hun nachtleven organiseren. Door middel van het bestuderen van diverse Nachtvisies en nachtplannen hebben we inspiratie opgedaan en waardevolle lessen geleerd.

Het nachtplan is opgebouwd uit verschillende onderdelen: we beschrijven de kracht van het nachtleven, definiëren onze eigen rol als Nachtburgemeesters, en verkennen hoe andere steden hun nachtelijke uitdagingen en kansen aanpakken. Tot slot presenteren we een concreet actieplan.

Dit nachtplan heeft als doel om concrete stappen te bieden voor alle betrokkenen. Op basis van de enquêteresultaten, gecombineerd met de interviews en de geluiden die we als Nachtburgemeesters horen, maken we op dat de stad behoefte heeft aan een levendiger en inclusievere nachtleven. Met de punten in dit plan willen we samen met alle stakeholders werken aan het realiseren van deze behoefte.

Veel steden hebben een Nachtvisie: een uitgebreid beleidsplan dat de ambities en rol van de stad in het nachtleven voor een bepaalde periode vastlegt. Omdat het opstellen van zo'n visie een langdurig proces is, geloven wij dat onze stad nu gebaat is bij snelle en concrete actie. Daarom hebben wij gekozen voor een actieplan. Wel adviseren we dat er in 2027 een nieuw actieplan wordt opgesteld, of een Nachtvisie die aansluit bij de actuele behoeften van die tijd.

Begripsbepaling

In het voorliggende document, zullen we het begrip "*nachtcultuur*" en "*nachtlevens*" veel gebruiken. Voor een beter begrip van de term '*nachtcultuur*' hebben wij aansluiting gezocht bij de Nachtvisie van Utrecht en het Nachtplan van Rotterdam. Zij weten de essentie treffend te verwoorden, en om efficiëntie te bevorderen en duplicatie te voorkomen, hebben wij hun formulering integraal overgenomen.

Met het begrip "*nachtlevens*" bedoelen we, alles wat er 's nachts plaatsvindt in de binnenstad en op de Tramkade. Breed genomen gaat het om het aanbod uitgaan, vermaak, kunst en cultuur tussen 22:00 en 6:00 uur. Zoals (feest)cafés, kroegen, bars, terrassen, nachtclubs, muziekpodia, festivals, evenementen en ontmoetingsplaatsen die voornamelijk een sociaal-culturele rol vervullen in het nachtleven.

Maar ook overdag en in de vroege avond worden feesten etc. georganiseerd die onder de noemer vallen. De nacht heeft hier op de eerste plaats betekenis als aanduiding voor een

cultureel fenomeen en geldt niet als strikte tijdsaanduiding (De Utrechtse Nachtvisie 2030, 2023).

We definiëren de *nachtcultuur* als sociale en creatieve cultuur die traditioneel 's nachts wordt uitgedrukt en beleefd. Een cultureel fenomeen dat verweven is met, maar geen tak is van, de horecasector en dat ook niet valt onder de conventionele podiumkunsten.

Nachtcultuur wordt gecreëerd door een breed scala aan makers, ondernemers, belanghebbenden en bezoekers. Samen vormen zij de nachtelijke gemeenschap. Breed genomen gaat nachtcultuur om het aanbod kunst en cultuur tussen 23.00 en 06.00 uur.

Nachtcultuur maakt deel uit van het *nachtleven*, dat alle activiteiten bedrijven en werknemers die 's nachts opereren impliceert: horeca en recreatie, nachtploegarbeiders, nachtvervoer, detailhandel, en meer (Nachtplan Rotterdam, 2024).

2. De kracht van de nacht

Culturele waarde

De nacht biedt unieke ruimte voor creativiteit en experiment. In de stilte en vrijheid van de nacht ontstaan nieuwe vormen van kunst en cultuur. Het is een aanjager voor innovatie en een plek waar talent kan groeien. Deze talenten brengen diversiteit en verrijken het culturele landschap van Den Bosch.

Sociaal-maatschappelijke waarde

De nachtcultuur speelt een belangrijke rol in de sociale samenhang van de stad. Het nachtleven is een ontmoetingsplek waar mensen van alle leeftijden zichzelf kunnen zijn en gelijkgestemden kunnen ontmoeten. Het draagt bij aan de mentale gezondheid door ontspanning, plezier en verbinding te bieden; een ontsnapping aan de dagelijkse sleur. Voor jongeren is het een veilige plek om hun identiteit te ontdekken en zich te ontwikkelen. De coronapandemie heeft ons laten zien wat er gebeurt wanneer de verbindende kracht van de nacht wegvalt. Subculturen vinden in het nachtleven een veilige haven. De nacht draagt ook bij aan het vergroten van tolerantie. Hier ontmoeten mensen met verschillende achtergronden elkaar in een informele en gelijkwaardige setting, iets dat kan bijdragen aan wederzijds begrip. In een steeds individualistischer wordende maatschappij is dit van grote toegevoegde waarde.

Economische waarde

Een bruisend nachtleven biedt een breed scala aan economische kansen. Het zorgt voor directe werkgelegenheid, zoals voor barpersoneel, dj's, beveiligers, schoonmakers, organisatoren en technici. Ook indirecte economische spin-offs, zoals taxidiensten, en evenementen bedrijven profiteren van een levendige nachtcultuur. Verder trekt een sterk nachtleven bezoekers aan, wat leidt tot meer bestedingen in de horeca, evenementen en culturele sector.

Aantrekkelijkheid en levendigheid van de stad

Een levendige nachtcultuur maakt Den Bosch aantrekkelijker voor iedereen! Het helpt mensen zich te verbinden met de stad en verlaagt onder jongeren de uitstroom naar andere steden. Een dynamisch nachtleven versterkt niet alleen het centrum, maar ook de omliggende gebieden, zoals bijvoorbeeld de toekomstige Bossche Stadsdelta. Het trekt bezoekers aan en biedt ondernemers en bewoners een platform om Den Bosch te presenteren als een stad met energie. Het zorgt voor nog meer redenen om als Bosschenaar trots te kunnen zijn op onze mooie stad.

3. Rol van de Nachtburgemeesters

Momenteel zijn er twee actieve Nachtburgemeesters in Den Bosch: Isa Ijpelaar en Isa Verputten. De rol van de Nachtburgemeesters binnen Den Bosch is het steeds blijven aanwakkeren van het vuurtje. Als het ware zijn we de ambassadeurs van de Bossche nacht. We slaan een brug tussen gemeente, ondernemers en de inwoners en zullen de juiste mensen aan elkaar koppelen. Wij zijn de oren en ogen van de Bossche nacht, en geven gevraagd en ongevraagd advies met betrekking tot de nacht. We zijn er voor iedereen, met als doel om de nacht bruisender, inclusiever en veiliger te maken.

Maar wat is een Nachtburgemeester nou precies? Het Rotterdamse Nachtplan beschrijft de functie als het volgende: *“Een Nachtburgemeester is een titel voor iemand die een toonaangevende of ondersteunende rol speelt in de nachtcultuur van een gemeente.”*

Als Nachtburgemeesters zullen wij actief betrokken blijven bij de implementatie van ons actieplan door middel van het volgende:

Regelmatige check-ins met stakeholders en de gemeente

- Tijdsfad: (Twee)maandelijks.
- Doel: Evalueren van de voortgang, identificeren van knelpunten en het bijstellen van prioriteiten.

(Halfjaarlijkse) Evaluatiebijeenkomsten

- Doel: Diepgaande evaluatie van het actieplan, delen van best practices en het bijstellen van strategieën.

Initiatief aan de hand van dit plan? Contacteer ons! Wij helpen je verder.

Contact:

E-mail: info@nachtburgemeestersdenbosch.nl

Instagram: [@nachtburgemeestersdenbosch](https://www.instagram.com/nachtburgemeestersdenbosch)

Website: www.Nachtburgemeestersdenbosch.nl

4. Hoe doen andere steden het?

Als Nachburgemeesters zien we dat de nacht steeds serieuzer wordt genomen, al staat de nacht in onze gemeente nog in de kinderschoenen. We hoeven het wiel echter niet opnieuw uit te vinden, want andere steden bieden goede voorbeelden voor hoe zij de de nacht aanpakken. Daarom hebben we de Nachtvisies en documenten van andere steden onder de loep genomen. Het valt ons op dat geen enkele Nachtvisie of actieplan Den Bosch als inspiratiebron noemt. Steden zoals Amsterdam, Rotterdam, Eindhoven, Haarlem, Nijmegen en Tilburg worden wel vaak geraadpleegd, maar onze aanpak blijft onopgemerkt.

In de steden Eindhoven, Tilburg, Utrecht, Rotterdam, Nijmegen, Amsterdam, Amersfoort, Zwolle, Den Haag, Haarlem, Groningen en Enschede opereert ofwel een Nachburgemeester ofwel een nachtcollectief om de belangen van de nacht te behartigen. Daarnaast is er in Eindhoven, Enschede, Utrecht, Rotterdam, Nijmegen, Amsterdam, Den Haag en Haarlem sprake van een Nachtvisie of een actieplan. In Groningen en Tilburg zijn ze hier momenteel mee bezig.

Graag schetsen wij de volgende voorbeelden om duidelijk te maken hoe andere steden het aanpakken. Hier kunnen we als stad inspiratie uit halen. Soms zullen we directe stukken citeren, en andere delen hebben we samengevat.

Eindhoven:

Nachtcultuur Specials

- Nachtcultuur ontstaat ook buiten horecaconcentratiegebieden en soms juist daar. De positieve evaluatie van de 24-uursontheffingen heeft bijgedragen aan de doorontwikkeling richting Nacht-cultuur Specials. Dit zijn ontheffingen voor onbepaalde tijd gericht op culturele programmering in combinatie met de nacht. Hierbij zal de diversiteit van de programmering medebepalend zijn voor het verlenen van een Special. Deze zullen in samenspraak met het Nachtcollectief Eindhoven worden verleend (Nachtvisie Eindhoven, 2024).

Nijmegen:

Subsidiemogelijkheden

- Nachtcultuur wordt erkend als integraal onderdeel van cultuur, waardoor culturele regelingen ook toegankelijk zijn voor partijen uit de nachtcultuur die aan de voorwaarden voldoen. Een voorbeeld is de Groeispurtingeregeling, die jonge makers ondersteunt. Daarnaast wordt een nieuw aanjaagfonds opgezet: een laagdrempelige subsidieregeling met kleine startsubsidies om nieuwe makers en aanbod te stimuleren. Geïnspireerd door regelingen zoals in Nijmegen, wordt in 2025-2026 een proef uitgevoerd om dit effectief in te richten. Het doel is om makers kansen te bieden en nachtcultuur verder te ontwikkelen (Nachtvisie Nijmegen, 2024).

Utrecht:

Opstartbudget

- 'We stellen een opstartbudget beschikbaar voor planvorming aangaande nieuwe locaties. Een geschikte locatie vinden is stap één. Het is aan ondernemers en organisatoren om een clubconcept te bedenken en deze locaties nieuw leven in te blazen. We stellen een opstartbudget beschikbaar om culturele ondernemers handvatten te geven voor bijvoorbeeld het opstellen van een businessplan. Het Bibob onderzoek is een randvoorwaarde om aanspraak te maken op dit opstartbudget.' (Nachtvisie Utrecht, 2023)

Gebiedsprofielen

- 'We werken met gebiedsprofielen voor de (her)ontwikkeling van drukke gebieden. Die brengen in kaart wat op die locatie al dan niet wenselijk is. In samenspraak met bewoners, ondernemers en andere belanghebbenden komen de profielen tot stand. Zij worden in een vroeg stadium betrokken bij het proces zodat zij niet voor verrassingen komen te staan.' (Nachtvisie Utrecht, 2023)

Nachtspreekuur

- 'We stellen een nachtspreekuur in. Voor veel creatieven en feestorganisatoren is de gemeente een ondoorgrondelijke organisatie. Zij weten niet waar ze terecht kunnen met vragen over beschikbare ruimte, vergunningen en subsidieregelingen. Met een periodiek spreekuur willen we de sector tegemoetkomen.' (Nachtvisie Utrecht, 2023)

Rotterdam:

De Nachtdienst

- De Nachtdienst is een integraal team van de gemeente Rotterdam dat beleidsvelden als Vastgoed, Economie, Veiligheid, Stedenbouw en Cultuur samenbrengt, met ondersteuning van N8W8 R'dam. Het team biedt initiatiefnemers in de nachtcultuur een laagdrempelig aanspreekpunt en ondersteunt bij conceptontwikkeling, subsidies, vergunningen en locaties. Daarnaast adviseert de Nachtdienst binnen de gemeente over nachtcultuur en draagt bij aan gebiedsontwikkelingen waar nachtprogramma's een rol spelen. Ze zijn actief aanwezig bij stadsgesprekken en evenementen om de verbinding met de stad te versterken.

Oproep aan cultuurplaninstellingen

- De gesubsidieerde cultuurplaninstellingen worden opgeroepen om bij te dragen aan nachtcultuur door nachtprogrammering aan te bieden of hun locaties beschikbaar te stellen aan nachtmakers. Dit bevordert een breder en diverser cultureel aanbod buiten reguliere openingstijden, en erkent nachtcultuur als een waardevol onderdeel van het culturele en economische weefsel van Rotterdam. Zo wordt nachtcultuur gelijkgesteld aan traditionele kunst- en cultuurvormen en versterkt het de positie ervan binnen de stad.

Veilig(er) uitgaan

- Het college streeft naar een veiliger nachtleven in Rotterdam, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Horecastewards worden op vrijdagen en zaterdagen ingezet van 22:00 tot 06:00 uur om bezoekers te ondersteunen, publieksstromen te begeleiden en escalaties te voorkomen. Extra inzet vanuit de politie draagt bij aan een soepel verloop van horecanachten. Daarnaast wordt voorlichting gegeven over verantwoord alcoholgebruik en kunnen drugs in Rotterdam worden getest. Het doel is een toegankelijk en veilig uitgaansleven voor iedereen.

Panel Deurbeleid

- Het Panel Deurbeleid bevordert een veilig en toegankelijk nachtleven in Rotterdam via samenwerking tussen de gemeente, politie, Koninklijke Horeca Nederland, de beveiligingsbranche, Stichting Veilige Steden, N8W8 R'dam en bureau RADAR. Het panel voert sfeerbezoeken uit, waaronder mystery-guest bezoeken, om de toegankelijkheid van nachthoreca te toetsen. Sinds 2023 richt het zich naast een discriminatievrij deurbeleid ook op sociale veiligheid in het uitgaansleven (Nachtplan Rotterdam, 2024).

Haarlem:

Parapluvergunning

- Met zo'n vergunning hoeven organisatoren niet voor elk afzonderlijk evenement een aparte aanvraag in te dienen, zolang zij voldoen aan de voorwaarden die zijn vastgelegd in de parapluvergunning op basis van de WABO, APV, en in de toekomst de Omgevingswet. Dit maakt het vergunningstraject eenvoudiger en sneller voor zowel organisatoren als de gemeente, waardoor de locaties aantrekkelijker worden voor evenementen (Nachtvisie Haarlem, 2024).

Toronto:

Agent of Change

- In Toronto hanteert men speciaal beleid om de nacht te beschermen. Met het zogeheten 'Agent of Change'-proces beschermt de stad bestaande muzieklocaties tegen conflicten die kunnen ontstaan met bewoners van nieuwbouwwoningen in de buurt. Planologen worden in een vroeg stadium gewezen op de aanwezigheid van muziekpodia in de buurt. Ontwikkelaars worden verplicht om clausules over uitgaansactiviteiten op te nemen in verkoop- en verhuuraanbiedingen. Hierdoor weten nieuwkomers wat er in de buurt is en kunnen ze ervoor kiezen om van vestiging af te zien als ze op zoek zijn naar rust (Nachtvisie Haarlem, 2024).

5. Actieplan

Op basis van de conclusies zoals geschetst in het onderzoeksrapport *'De nacht wacht'*, hebben we verschillende ambities aangesteld in de vorm van een actieplan. In dit actieplan doen we aanbevelingen voor de gemeente 's-Hertogenbosch, de lokale horecaondernemers, initiatieven, bezoekers en onszelf als Nachtburgemeesters. De hoofdthema's worden ondersteund door citaten uit het boek *'Geen dag zonder nacht: verhalen vanaf de dansvloer'* van Jonasz Dekkers en Thys Boer.

Ter verduidelijking: met begin 2025 bedoelen we januari t/m april, mei t/m augustus vallen onder medio 2025 en met september t/m december bedoelen we eind 2025.

NACHTCULTUUR + IMAGO

"De nacht is al eeuwen een onderwerp van taboe. Het betreden van dit duistere rijk wordt cultureel gezien als gevaarlijk, of zelfs verboden. Maar wanneer we dit taboe doorbreken, is de nacht een rijk voorbij het verbodene, voorbij de grens van het begrensde. De overtreder behoort op dat moment niet tot het gewone leven, maar bevindt zich in wezen daarbuiten. Het risico van de nacht voor de status quo is dat het ons blootstelt aan taboes of grenzen die door het systeem van orde worden gehandhaafd en een ruimte biedt voor het doorbreken ervan" (Laisa Maria, 2022, p. 52).

AMBITIE: een levendig, divers en bereikbaar nachtleven creëren

Doel: een stad worden waar een breed publiek van bezoekers zich thuis kan voelen.

ACTIES:

Imago van de Bossche nacht versterken en promoten via marketing

- **Actie:** promotie van stedelijke identiteit door de Bossche nacht te integreren in marketingcampagnes. Gebruik het nachtleven als middel om de unieke identiteit van 's-Hertogenbosch te versterken en te promoten. Geef Den Bosch Partners de opdracht om een campagne te starten over het Bossche nachtleven. Zorg ervoor dat zij het nachtleven meenemen in het stadsmerk en DNA van Den Bosch.
- **Wie:** gemeente 's-Hertogenbosch, Den Bosch Partners in samenwerking met de Nachtburgemeesters.
- **Tijdspad:** start begin 2025.
- **Waarom prioritair:** versterkt het imago van de stad, trekt meer bezoekers aan en verhoogt de economische impact.

Ondersteunen van initiatieven omtrent de nacht

- **Actie:** structurele bijeenkomsten voor kennisdeling en programmaoverleg door verschillende stakeholders.
- **Wie:** lokale ondernemers en het culturele veld als kartrekker, waarbij bezoekers van het nachtleven en Nachtburgemeesters deelnemende stakeholders zijn.
- **Tijdspad:** start begin 2025 en is doorlopend.

- **Waarom prioritair:** legt de basis voor actie rondom de nacht en het betrekken van alle relevante partijen.

Bereikbaarheid verbeteren

- **Actie:** uitbreiding van het nachtelijk openbaar vervoer. Ga op provinciaal niveau rond de tafel om te kijken wat de mogelijkheden zijn betreffende nachtelijk vervoer in de provincie Noord-Brabant.
- Zorg voor ten minste 1 nachtelijke trein tussen Tilburg, Breda, Den Bosch en Eindhoven.
- Zorg er daarnaast voor dat nachtelijk vervoer vanuit het centrum naar de buitenwijken mogelijk gemaakt wordt.
- **Wie:** gemeente 's-Hertogenbosch in samenwerking met provincie Noord-Brabant, Bravo, NS, de Nachburgemeesters en geïnteresseerde stakeholders uit de stad.
- **Tijdspad:** start eind 2025.
- **Waarom prioritair:** maakt het mogelijk voor bezoekers van het nachtleven om veilig thuis te komen en bezoekers van andere steden naar onze stad te trekken.

EXPERIMENT + ONDERNEMEN

“De nacht is een plek waar mensen hun maatschappelijk wenselijke masker even af kunnen zetten, en, zonder zich zorgen te maken over morgen, kunnen dansen met een stel vreemden in een kleine donkere zaal. Het is een plek waar de onhandigheid zegeviert in een wereld waar enkel nog ruimte lijkt te zijn voor voorspelbaarheden. Het is bovenal een plek waar een jochie met zijn lamme hoofd een biertje van de bar kan snaaien om hier dan halsoverkop een carrière aan over te houden. Het was een sollicitatie waarvan ik niet wist dat ik hem had, maar nu toch met best gepaste trots op terugkijk” (Dario Goldbach, 2022, p. 97).

AMBITIE: versoepel en herzie regelgeving en nachtelijke vergunningen.

Doel: het nachtleven beter benutten als mogelijkheid voor experiment en motor voor economische groei.

ACTIES:

Herzie huidige regelgeving en pas aan de hand daarvan de regels aan naar een toegankelijker vergunningensysteem

Verschillende horecaondernemers hebben in de interviews zorgen geuit over de staat van de huidige vergunningen, en vertellen ons dat de huidige nachtvergunningen te zwaar zijn. In omliggende steden zoals Eindhoven en Tilburg zijn de nachtvergunningen niet zo ingrijpend als in onze stad. Dit uit zich in verschillende vormen, een daarvan is de openingstijden. Een nachtvergunning in onze stad betekent uitsluiting tot ondernemen overdag. Dit is in andere steden niet het geval en het verhoogt de drempel om ervoor te kiezen om in de nacht te ondernemen. De zware nachtvergunning die de gemeente hanteert, voldoet duidelijk niet (meer) aan de behoeften van de stad.

- **Actie:** identificeer door middel van bijeenkomsten met horecaondernemers welke belemmerende regels en procedures een rijker nachtleven in de weg staan.

- Herzie vervolgens de regelgeving en vergunningen om ondernemers meer flexibiliteit te bieden.
- Onderwerpen die in de aanpassingen van de huidige regelgeving terug moeten komen zijn verruiming van de sluitingstijden en ruimte tot experiment voor nieuwe nachtelijke concepten.
- **Wie:** afdeling Economische Zaken en afdeling Openbare Orde en Veiligheid binnen de gemeente 's-Hertogenbosch, in samenspraak met lokale ondernemers die gebruik (willen) maken van nachtelijke vergunningen. De Nachtburgemeesters ondersteunen dit proces.
- **Tijdspad:** start begin 2025.
- **Waarom prioritair:** stimuleert economische activiteit, en maakt het proces eenvoudiger en transparanter voor organisatoren. Dit samen zorgt voor een bruisender nachtleven.

Investeren in diverse culturele nachtelijke programma's

- **Actie:** financiële ondersteuning in de vorm van een subsidie(impuls)regeling voor nachtcultuur vanuit de cultuurfondsen.
- **Wie:** afdeling cultuur 's-Hertogenbosch.
- **Tijdspad:** lanceer een nieuwe regeling voor 1 januari 2026.
- **Waarom prioritair:** maakt het mogelijk voor initiatieven en communities om sneller te starten en stimuleert experiment en ontwikkelend ondernemerschap. De regeling houdt zich, onder andere, bezig met: opstartkosten van nieuwe concepten, opstartkosten voor nieuwe locaties en het richten op experiment in tegenstelling tot output. Dit zorgt uiteindelijk voor een nachtklimaat waarin (jonge) initiatieven zich kunnen ontwikkelen en niet naar een andere stad trekken voor nachtelijk verdrijf.

JONGVOLWASSENEN

“Mensen die zelf aan het ontluiken zijn, van een jaartje of negentien, twintig, zij maken het verschil. Bij hen komen de parels vandaan, de dingen die echt eigen zijn. Later vormt dat zich tot een stroming, een pijler of een genre, maar de onschuld van mensen die in aanraking komen met een discipline en er zonder eigen voorkennis of bagage een eigen draai aan geven, dat is heel betekenisvol.” (Speedy J - Jochem Paap, 2022, p. 62)

AMBITIE: jong (talent) behouden en aantrekken

Doel: voorkomen dat jongeren wegtrekken naar andere steden, zoals nu gebeurt. Daarnaast moet Den Bosch nieuw talent juist aantrekken in plaats van afstoten.

ACTIES:

Fysieke ruimte en woonruimte bieden aan jongeren

- **Actie:** actief op zoek gaan naar oplossingen met betrekking tot studentenhuisvesting.
- **Wie:** gemeente 's-Hertogenbosch samen met woningbouwcorporaties, hogescholen, afdeling Ruimtelijke Ordening en Stedenbouw.
- **Tijdspad:** start begin 2025.
- **Waarom prioritair:** geeft jongeren de middelen om actief deel te nemen aan het nachtleven en geeft studenten de kans om zich te vestigen in deze stad.

COMMUNITY

“In de nacht verliezen we onszelf in alle tijdelijkheid, wanneer we urenlang dansen, innig verstrengeld zijn, flirten, ontdekken, de weg kwijt zijn, ons extatisch voelen, van gedaante veranderen. Daarom zouden we er goed aan doen de nacht te waarderen als betekenisvol in zichzelf, in plaats van als schaduw van de dag.” (Laisa Maria, 2022, p. 54)

AMBITIE: een inclusieve en veilige stad zijn voor iedereen

Doel: een nachtleven bieden waar iedereen zich welkom en veilig voelt, ongeacht achtergrond of identiteit.

ACTIES:

Implementeer een zerotolerance beleid

- **Actie:** stel duidelijke protocollen op tegen discriminatie en intimidatie. Dit moet voor heel horeca Den Bosch een duidelijk beleid zijn waar iedereen zich aan dient te houden. Het zerotolerance beleid is te vinden in de horecazaken, en kan door middel van een nader te bepalen uiting publiekelijk kenbaar maken hier aan deel te nemen.
- **Wie:** Koninklijke Horeca Nederland 's-Hertogenbosch, COC Noordoost-Brabant, antidiscriminatiebureau RADAR, en de Nachtburgemeesters.
- **Tijdspad:** start medio 2025.
- **Waarom prioritair:** schept duidelijkheid waar je als ondernemer voor staat, en hoe je als publiek mag verwachten dat er met je wordt omgegaan.

Bewoners goed informeren over besluitvorming en planning

- **Actie:** organiseer een regelmatige overlegstructuur met bewoners. Zoals aangegeven in ons onderzoek *'De nacht wacht'* is hier behoefte aan.
- **Wie:** afdeling Openbare Orde en Veiligheid gemeente 's-Hertogenbosch.
- **Tijdspad:** start medio 2025.
- **Waarom prioritair:** verbetert de relatie tussen de nachtelijke economie en de gemeenschap.

Faciliteren van samenwerking tussen ondernemers en gemeente

- **Actie:** de Nachtburgemeesters zetten zich doorlopend in om de communicatie tussen ondernemers, initiatieven en de gemeente te bevorderen, connecties maken en bruggen te slaan, waardoor er gezamenlijk oplossingen gevonden kunnen worden voor uitdagingen. Dit doen ze onder andere door het jaarlijks organiseren van een bijeenkomst.
- **Wie:** de Nachtburgemeesters in samenwerking met ondernemers/nachtelijke initiatieven en gemeente 's-Hertogenbosch.
- **Tijdspad:** doorlopend.
- **Waarom prioritair:** samenwerking zorgt voor wederzijds begrip en maakt het mogelijk om in te spelen op behoeften en kansen.

Oproep aan de community om elkaar te (blijven) supporten

- **Actie:** je kunt zelf je steentje bijdragen aan een levendig nachtleven door elkaar te ondersteunen en als liefhebber aanwezig te zijn bij evenementen.
- **Wie:** bezoekers van het nachtleven.

- **Tijdspad:** doorlopend.
- **Waarom prioritair:** gevoel van saamhorigheid, community, erkenning van de nacht en bewijs van het draagvlak voor een levendig nachtleven.

ROL VAN DE GEMEENTE

AMBITIE: de nacht op de kaart zetten, door middel van concrete verandering

Uit de interviews met de stakeholders is gebleken dat men behoefte heeft aan meer samenwerking en communicatie.

Doel: voer de aangedragen actiepunten uit en evalueer in samenwerking met de Nachtburgemeesters.

ACTIES:

- **Actie:** laat de actiepunten uit dit actieplan accorderen door het college: op deze manier worden de aangehaalde actiepunten gedragen en wordt de nacht als een serieus onderdeel van onze samenleving en politiek op de kaart gezet.
- **Wie:** afdeling Cultuur, Economie en Openbare Orde en Veiligheid in samenspraak met de Nachtburgemeesters.
- **Tijdspad:** met onmiddellijke ingang, dus starten januari 2025.
- **Waarom prioritair:** wanneer het college het actieplan draagt, zet dit de betrokken stakeholders aan zet om het ook actie te ondernemen. Dit zorgt ervoor dat we samen, met alle stakeholders, aan de verbetering van de Bossche nacht kunnen werken.

Aanstellen van een duidelijk aanspreekpunt binnen de gemeente

- **Actie:** naast de Nachtburgemeesters is het nodig dat er binnen de gemeente 's-Hertogenbosch een duidelijk aanspreekpunt komt voor de nachtcultuur, dat ambtelijke vraagstukken en processen domein en afdeling overstijgend kan aanvlagen. Ondernemers geven in de interviews aan dat ze onvoldoende weten bij wie ze moeten aankloppen, en op dit moment wordt elke vraag of kwestie vanuit de nachtcultuur beantwoord vanuit verschillende beleidsterreinen. Om de nachtcultuur effectief te ondersteunen en stimuleren is een meer integrale insteek nodig. Zo wordt dit ook beschreven in de Nachtvisie van Nijmegen. Tevens wordt hiervoor ook gepleit in de Nachtvisie van Haarlem: *“Uit de participatie voor de Nachtvisie kwam de roep om een betere en minder versnipperde informatievoorziening op de gemeentelijke website. Er moet een projectpagina worden aangemaakt voor de Nachtvisie en de pagina's over het aanvragen van vergunningen en subsidies kunnen worden aangescherpt. Dit zorgt ervoor dat mensen beter hun weg kunnen vinden en dat de onduidelijkheid en daarmee het aantal vragen afnemen. Verder is het taak om te zorgen voor een duidelijk aanspreekpunt en een betere integrale interne afstemming.”*
- **Wie:** gemeente 's-Hertogenbosch.
- **Tijdspad:** start begin 2025.
- **Waarom prioritair:** verbetert informatie-uitwisseling en transparantie, niet alleen binnen de organisatie van de gemeente zelf, maar buiten de gemeente.

Implementatie van de Nachburgemeesters/ Stichting Bossche Nachten

Het hebben van een spreekbuis voor nachtcultuur in de vorm van de Nachburgemeesters helpt bij het vormen van een brug tussen de gemeente, nachtondernemers en de gemeenschap.

Deze implementatie vindt plaats door het volgende:

- Faciliteer structurele samenwerking en biedt fysieke en financiële ruimte. Om een serieuze gesprekspartner te blijven, hebben de Nachburgemeesters jaarlijkse ondersteuning nodig. Deze ondersteuning zal €15.000 euro behelzen. Het werk van Nachburgemeesters wordt grotendeels op vrijwillige basis uitgevoerd, maar om effectief te kunnen opereren en ambities waar te maken, zijn er onvermijdelijke kosten die moeten worden gedekt. De gevraagde jaarlijkse ondersteuning van €15.000 stelt hen in staat om professionele ontwikkeling na te streven, informatie-uitwisseling te faciliteren en promotieactiviteiten ten behoeve van het nachtleven te organiseren—zowel nu als in de toekomst. Onder andere om de toekomst van de Nachburgemeesters te waarborgen hebben wij, de Nachburgemeesters, stichting Bossche Nachten opgericht. Dit is de stichting waar vanuit de Nachburgemeesters nu en in de toekomst zullen opereren. De begroting hiervoor zal jaarlijks worden ingediend en getoetst worden door de gemeente 's-Hertogenbosch of deze overeenkomt met de afgesproken verwachtingen.
- **Wie:** afdeling Economie, Cultuur, Openbare Orde en Veiligheid, gemeente 's-Hertogenbosch, samen met de wethouders (van in ieder geval afdeling Cultuur en Economie), de Nachburgemeesters en Stichting Bossche Nachten.
- **Tijdspad:** doorlopend.
- **Waarom prioritair:** faciliteert voortdurende samenwerking en communicatie tussen alle stakeholders.

“De nachtcultuur is een voedingsbodem én een podium voor makers en pioniers in muziek, dans, performance art, videokunst, film en fotografie, grafische vormgeving en design, podium- en decorontwerp, mode en verhalen (spoken word, stand-upcomedy). In de nacht laten vernieuwers zich zien, je vindt er nieuwe kunstvormen en je komt (sub)culturen tegen die overdag verborgen blijven. De nachtcultuur kan voor organisaties, makers en artiesten een springplank vormen naar een grotere schaal van productie en presentatie. Daarnaast biedt het voor velen juist een veilige plek om te experimenteren met concepten, culturele uitingen of nieuwe kunst of muziek.”

(Nachtvisie Haarlem, 2024)

6. Tot slot

Met dit actieplan bieden wij een duidelijke richting om de toekomst van het nachtleven in 's-Hertogenbosch te versterken en te vernieuwen. Wij roepen de gemeente op om *Het Bossche nachtplan* actief mee te nemen in de volgende beleidsperiode. Het is een uitnodiging tot samenwerking, maar ook een gedeelde verantwoordelijkheid omdat we deze stad samen, met zijn allen, maken.

Herhaling is de moeder van alle kennis. Hier hebben wij voor het gemak de genoemde acties uit dit nachtplan nog eens beschreven in een aantal speerpunten.

Voor de gemeente hebben we de volgende speerpunten opgesteld:

- **Zorg dat er voor iedereen een plek is:** creëer ruimte voor diversiteit in het nachtleven zodat iedereen zich welkom voelt, ongeacht leeftijd, achtergrond of voorkeur.
- **Herzie de te zware nachtvergunningen:** maak het makkelijker voor initiatieven en locaties in het nachtdorp zonder onnodige bureaucratische drempels.
- **Erken het belang van jongeren voor de stad:** jongeren brengen energie, creativiteit en innovatie. Geef hun de ruimte om hun ideeën te ontplooiën en zich verbonden te voelen met de stad. Wees niet enkel de stad vanaf 35+.
- **Erken het belang van experiment:** het nachtleven is een plek voor innovatie en vernieuwing. Sta experimenten toe en ondersteun creatieve initiatieven.
- **100 mensen plezier of 1 persoon overlast?** Weeg de belangen en behoeften van de gemeenschap en de levendigheid van de stad af tegen individuele klachten, en wees hierin proportioneel.

Aan bezoekers, ondernemers en organisatoren richten we ook een belangrijke oproep:

- **Mis je het nachtleven? Laat van je horen!** Maak jezelf zichtbaar en spreek je uit over waarom het nachtleven belangrijk voor je is. Jouw stem is belangrijk!
- **Samen staan we sterker, support elkaar!** Bezoekers, ondernemers en organisatoren zijn onlosmakelijk verbonden. Door elkaar te steunen, kunnen we een sterker en duurzamer nachtleven opbouwen. We hebben elkaar nodig!

De eerste stap is door middel van dit nachtplan gezet, nu is de zet aan Den Bosch als geheel. Laten we uit de vicieuze cirkel stappen en samen geluid maken. Tot 's nachts!

Liefs,

De Nachtbuurgemeesters

7. Literatuur

Dekker, J., & Boer, T. (2022). *Geen dag zonder nacht: Verhalen vanaf de dansvloer*.

Gansewikel, I., Programmamanager Nachtcultuur i.s.m. Nachtwacht Haarlem (2024, 1 mei). *Nachtvisie en actieplan Haarlem: Hoe Haarlem meer ruimte wil creëren voor nachtcultuur in de stad*. <https://nachtwachthaarlem.nl/wp-content/uploads/2024/06/2.-Nachtvisie-en-actieplan-21-05-2024-verlenging-2-jaar.pdf>

Gemeente Eindhoven, de burgemeester van Eindhoven. *Besluit verlaattjes 2023*. (2022, 30 december). Gemeenteblad 2022, 578407. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2022-578407.html>

Gemeente Nijmegen. (oktober 2024). *Nachtvisie Nijmegen*. <https://nijmegen.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/59ce9901-6487-489e-8802-4ef3fb741ea4?documentId=cbe49ea4-8e2a-40d0-b96a-61daeadacf14&agendaltemId=2c25d2d7-f429-45ce-9b14-6267f11d1c3f>

Gemeente Rotterdam. (december 2024). *Rotterdams Nachtplan: Stappen in de nacht. Naar het betere stappen in Rotterdam*. <https://rotterdamraad.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Document/04787b44-ede7-4e0a-89cf-5a8b1dbd19a5?documentId=776697c8-5223-462a-8959-ddc006301f72>

Gemeente Utrecht. (februari 2023). *De Utrechtse Nachtvisie 2030 & Beleidsnota Nachtcultuur*. <https://www.utrecht.nl/fileadmin/uploads/documenten/wonen-en-leven/vrijetijd/kunst-en-cultuur/2023-de-utrechtse-Nachtvisie-2030-beleidsnota-nachtcultuur.pdf>

Ondernemend Eindhoven. (z.d.). *Ontheffing Sluitingsuur Horeca*. <https://www.ondernemendeindhoven.nl/ondernemer/horecaondernemer/horeca-vergunningen-en-regels/ontheffing-sluitingsuur-horeca#>